

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.12.164>

УДК 336.748.12:657.37

*С. В. Подруцький,
аспірант,*

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID ID <https://orcid.org/0009-0001-6862-3197>

ІНФЛЯЦІЯ ЯК ФАКТОР ВИКРИВЛЕННЯ ДАНИХ ОБЛІКУ ТА ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

S. Podrutskiy,

Postgraduate student,

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

INFLATION AS A FACTOR IN THE DISTORTION OF ACCOUNTING DATA AND FINANCIAL REPORTING INDICATORS

Міжнародні та національні нормативні вимоги до бухгалтерського обліку стосуються ситуацій, у яких функціональна валюта країни опиняється в умовах гіперінфляції та ігнорують вплив інфляції. Згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) наявність в економіці гіперінфляції є предметом судження і характеризується рядом показників таких, як: населення негайно інвестує кошти у національній валюті для збереження купівельної спроможності, ціни на товари наводяться у відносно стабільній іноземній валюті, заробітна плата та ціни

індексуються згідно з індексом цін. Вимірюваним показником гіперінфляції є кумулятивний індекс споживчих цін за три роки, згідно з МСФЗ ознакою гіперінфляції є наближення або перевищення цього показника до відмітки у 100%. Національні положення стандарти бухгалтерського обліку (НП(С)БО) також наводять ознаки гіперінфляції, які зазначені у МСФЗ, як умови перерахунку фінансової звітності. Коригування статей фінансової звітності в умовах гіперінфляції стосується практично всіх показників поточного стану та порівняльної інформації. Це вимагає розгляду багатьох чинників, таких як час придбання активу, модель оцінки (історична собівартість чи справедлива вартість) і ускладнює розрахунки.

Інфляція є повсякденним явищем притаманним всім економікам світу. У періоди економічних спадів, наприклад, у період глобального «локдауну» спричиненого коронавірусом, уряди були вимушені запровадити заходи зі стимулювання економіки, які своєю чергою викликали зростання інфляції. У період невизначеності, спричиненої можливими торговими війнами, запровадженими урядом США, також існує ймовірність зростання інфляції. Для України питання інфляції актуально в умовах ведення військових дій та глобальної невизначеності. Для економіки США запровадження керованого знецінення вартості долара розглядається як один з небагатьох варіантів подолання зростання зовнішнього боргу.

Враховую поточні нормативні вимоги до обліку, вплив інфляції на фінансову звітність залишається прихованим. У статті запропоновано застосовувати спрощені облікові підходи у порівнянні з нормативними вимогами МСФЗ та НПСБО до відображення гіперінфляції для отримання доречної інформації для прийняття управлінських рішень.

International and national accounting regulations address situations in which a country's functional currency is in hyperinflation and ignore the impact of inflation. According to International Financial Reporting Standards (IFRS), the presence of hyperinflation in an economy is a matter of judgment and is characterized by a number of indicators, such as: the population immediately

invests funds in the national currency to maintain purchasing power, prices for goods are quoted in a relatively stable foreign currency, wages and prices are indexed according to a price index. The measurement indicator of hyperinflation is the cumulative consumer price index for three years, according to IFRS, a sign of hyperinflation is the approach or excess of this indicator to the mark of 100%. National provisions on accounting standards also provide signs of hyperinflation, which are specified in IFRS as conditions for recalculating financial statements. Adjustment of financial statement items in conditions of hyperinflation concerns practically all indicators of the current state and comparative information. This requires consideration of many factors, such as the time of acquisition of the asset, the valuation model (historical cost or fair value) and complicates calculations.

Inflation is an everyday phenomenon inherent in all economies of the world. During periods of economic downturns, for example, during the global "lockdown" caused by the coronavirus, governments were forced to introduce measures to stimulate the economy, which in turn caused an increase in inflation. During the period of uncertainty caused by possible trade wars introduced by the US administration, there is also a probability of an increase in inflation. For Ukraine, the issue of inflation is relevant in conditions of military operations and global uncertainty. For the US economy, the introduction of a managed depreciation of the dollar is considered one of the few options for overcoming the growth of external debt.

Given current accounting regulations, the impact of inflation on financial reporting remains hidden. The article proposes to apply simplified accounting approaches compared to the regulatory requirements of IFRS and national accounting standards to reflect hyperinflation to obtain relevant information for making management decisions.

Ключові слова: *управлінський облік, фінансова звітність, інфляція, гіперінфляція, МСФЗ, НП(С)БО, бухгалтерська оцінка.*

Keywords: *management accounting, financial reporting, inflation, hyperinflation, IFRS, National accounting standards, measurement bases.*

Постановка проблеми. Бухгалтерський облік має забезпечити передачу інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Відповідно для передачі правдивої інформації необхідно враховувати усі фактори, у тому числі і вплив інфляції. Чинні нормативні вимоги МСФЗ та НП(С)БО стосуються коригування фінансової звітності підприємств, які здійснюють свою діяльність в умовах гіперінфляції. Коригування пов'язані з тим, що фінансова звітність, включаючи порівняльну інформацію за попередній рік, має бути виражена у грошових одиницях, які діяли на кінець звітного періоду. Відповідно немонетарні статті звітності, які оцінюються не за справедливою вартістю, а за історичною або амортизованою собівартістю не відповідають критерію вартості грошових одиниць на кінець періоду і підлягають коригуванню. Правила коригувань зазначені у Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) №29 “Фінансова звітність в умовах гіперінфляції” для підприємств, які застосовують МСФЗ та відповідні коригування наведені у НП(С)БО №22 “Вплив інфляції” для підприємств, які застосовують національні стандарти обліку і зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність. Зазначені правила обліку ігнорують вплив інфляції та застосовуються, якщо підприємство приймає рішення, що у економічному середовищі наявні ознаки гіперінфляції.

Враховуючи, що вплив інфляції на фінансову звітність підприємств носить менш суттєвий характер, ніж вплив гіперінфляції, можливо розглянути застосування спрощених підходів. При розгляді суттєвості можливо користуватись МСФЗ 18, згідно з яким інформація є суттєвою, якщо від її викривлення або приховування можна обґрунтовано очікувати вплив на рішення, які приймають основні користувачі фінансової звітності [14, с.21].

Ціни змінюються у результаті дії різних загальних та специфічних факторів. До загальних факторів відносяться загальні політичні, економічні та соціальні чинники, які спричиняють зміну загального рівня купівельної

спроможності грошей. Крім цього, на ціни впливають специфічні фактори, наприклад, зміни попиту та пропозиції або зміни технологій, які можуть спричинити те, що окремі ціни значно підвищуються або знижуються. Тобто окремо інфляція є тільки частковим чинником зміни ціни. Відповідно для відображення у обліку впливу інфляції необхідно відокремити її вплив на ціни від інших чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню інфляції присвячено багато наукових праць. Але здебільшого інфляцію досліджують з загально економічного погляду, її природи та впливу на економіку, а також діяльність центральних банків спрямовану на таргетування інфляції для підтримки економічного зростання і збереження добробуту населення. Проте вплив інфляції на показники обліку та звітності досліджені недостатньо.

Питання інфляції знайшли відображення у працях вчених: Кифяк В. І. [11], Зайцев О.В [8], Веріга Г.В. [7], Зомчак Л.М [9], та інші.

Науковці Suk S. Lim та Shyam Sunder досліджували різноманітні методи оцінки активів та зазначали, що застосування міри історичної обмінної вартості є переважною серед інших методів оцінки активів та однак, існують також ситуації, в яких даний метод має бути заміненим на інший, наприклад, у випадку високого значення показника зміни цін [3, с.669].

Застосування коригування собівартості запасів з урахуванням інфляції за дослідником Ренкас Ю.Л. для відображення у обліку можливо за допомогою наступної формули:

$$y_i = \alpha y_{i-1} + (1 - \alpha) x_i \quad (1)$$

де, y_i – ціна запасу активів в i -тому моменті;

y_{i-1} – ціна запасу в момент $(i - 1)$;

α – показник вирівнювання ($0 \leq \alpha \leq 1$);

x_i – ціна придбання активів в i -тому моменті.

Прийнявши, що показник вирівнювання α повинен залежати від індексу інфляції. В умовах високої інфляції величина параметра α буде малою. Результатом цього є великий вплив поточних величин на облікові ціни.

Своєю чергою в умовах низької інфляції величина параметра α буде наближеною до одиниці. Як результат нова облікова ціна наближатиметься до некоригованої ціни. У результаті застосування представленого вище методу оцінки, по-перше, ліквідуються інфляційні прибутки шляхом проведення переоцінки запасів, по-друге, регулюється історична собівартість капіталу, що відповідає принципу збереження капіталу. Також, принцип обачності є інтегральною частиною даного методу, оскільки у випадку зниження цін відбудеться коригування облікової ціни вниз [25, с. 52].

Науковець Остап'юк Н.А. зробила систематизацію методів коригувань фінансової звітності підприємств, які здійснюють діяльність в умовах інфляції. Також дослідник провела аналіз переваг і недоліків різних методів коригувань. Автор розробила методики врахування в обліку наслідків інфляційних процесів в економіці. Інфляція викривлює облікові дані підприємства, проте коригування даних фінансової звітності необхідно проводити залежно від виду інфляції та вимог користувачів до рівня суттєвості. На думку автора, рівень відхилення інфляції вище 4% є умовою коригування фінансової звітності [19, с.111].

Визначення темпів інфляції, за яких необхідно коригувати фінансову звітність підприємств аналізували Озеран А.В. та Літвинчук А.С. На думку авторів при зростанні індексу споживчих цін більше ніж на 5% доцільно коригувати показники фінансової звітності [18, с.99].

Професори Jeffrey J Archambault з Університету Маршалла (США) та Marie E Archambault з Монреальського університету (Канада) розробили моделі практики обліку інфляції у різних країнах для визначення характеристик, які можуть впливати на використання обліку інфляції. За авторами система бухгалтерського обліку може реагувати на високу інфляцію, застосовуючи певну форму обліку інфляції. Уникнення в обліковій політиці використання методу ЛФО або прискореної амортизації, можуть надавати інформацію, корисну в умовах інфляції. Крім цього, за

зауваженнями авторів рівень інфляції від 5% до 10% може зробити історичну вартість менш інформативним методом оцінки [2, с.193].

Негативний вплив інфляції на показники фінансової звітності при обліку за історичною собівартістю відзначала Мельянова Л.В., яка запропонувала підходи до розрахунку впливу інфляції на доходи та витрати підприємства із застосуванням коефіцієнтів інфляції на основі індексу споживчих цін [12, с.23].

Дослідниками Чиж В.І, Гавриленко В.О. зазначено, що наявні концепції збереження капіталу: фінансова і фізична є двома підходами до обліку інфляції. Авторами систематизовано та надано характеристики впливу інфляції на окремі показники статей фінансової звітності. Також науковці розглядали облікове забезпечення для антикризового управління підприємством та запропонували коригування показників доходів та витрат на індекс цін, з використанням окремих аналітичних рахунків-екранів або спеціальних рахунків управлінського обліку для розмежування операційних та інфляційних результатів [26, с.66].

Дослідник та викладач у галузі бухгалтерського обліку та фінансової економіки в університеті Чикаго Ray Ball запропонував методи коригування фінансової звітності в умовах інфляції. Автором проаналізовано метод коригування на рівень цін (GPLA), коли коригуються історичні витрати на зміни сукупних цін, що представлено, наприклад, змінами індексу споживчих цін та методи коригування історичних витрат на зміни тих цін, які є специфічними для виробничих функцій окремих фірм (SPLA), використовуючи різні методи коригування на специфічний рівень цін [4, с.2].

Традиційна фінансова звітність, що базується на історичній собівартості за дослідником Ammar Mohamed Hussein передбачає стабільність загального рівня цін, але через постійний інфляційний тиск – ця передумова вже не відповідає економічній реальності [1, с.151].

Віддаючи належне попереднім дослідженням, необхідно відзначити, що пошук підходів, які б дозволили надійно й достовірно відображати наслідки

інфляції в обліку, не завершений. За умови відсутності єдиної класифікації рівня інфляції, як гіперінфляції, галопуючої чи помірної інфляції, у обліку також відсутні різні підходи до оцінки впливу інфляції. Крім цього на показники фінансової звітності окрім інфляції впливають різною мірою інші чинники, такі як зміни у технологіях чи впровадження інновацій, коливання попиту та пропозиції, загострення конкуренції, тому визначення окремого впливу інфляції ускладнено і потребує досконалого вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідити суттєвість впливу інфляції на окремі показники обліку та фінансової звітності, розробити підходи до перерахунку окремих статей фінансової звітності для відображення впливу інфляції та забезпечення достовірності облікової інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метою бухгалтерського обліку є надання правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [23]. Для досягнення зазначеної цілі, підприємства мають враховувати суттєвість інфляції та її вплив на показники фінансової звітності. Для визначення впливу інфляції на фінансовий стан суб'єктів господарювання і застосування відповідних облікових підходів, розглянемо розмір та суттєвість цього економічного явища.

Дії центральних банків у сучасних економічних умовах демонструють достатньо високу впевненість у можливості управління рівнем інфляції. Дослідження інфляційних процесів в економіці і методи прогнозування забезпечують можливість своєчасного реагування регуляторами фінансових ринків для уникнення чи контрольованого розвитку інфляції. Але цілковита відсутність інфляції неможлива і не сприяє розвитку економік країн.

У довгостроковій перспективі вплив інфляції є дуже суттєвим, навіть для стабільних валют країн з розвинутою економікою. Долар США вважається спокійною гаванню для інвесторів у періоди невизначеності чи турбулентності. Проте, індекс споживчих цін США між 2000 і 2025 роками зріс приблизно на 88%, а при цьому річна інфляція коливалась у зоні

відносно невеликих значень до 5% і тільки у 2022 році зросла до 8%. Цей стрибок інфляції, спричинений глобальною пандемією, була швидко подолано у наступному році (Рис 1).

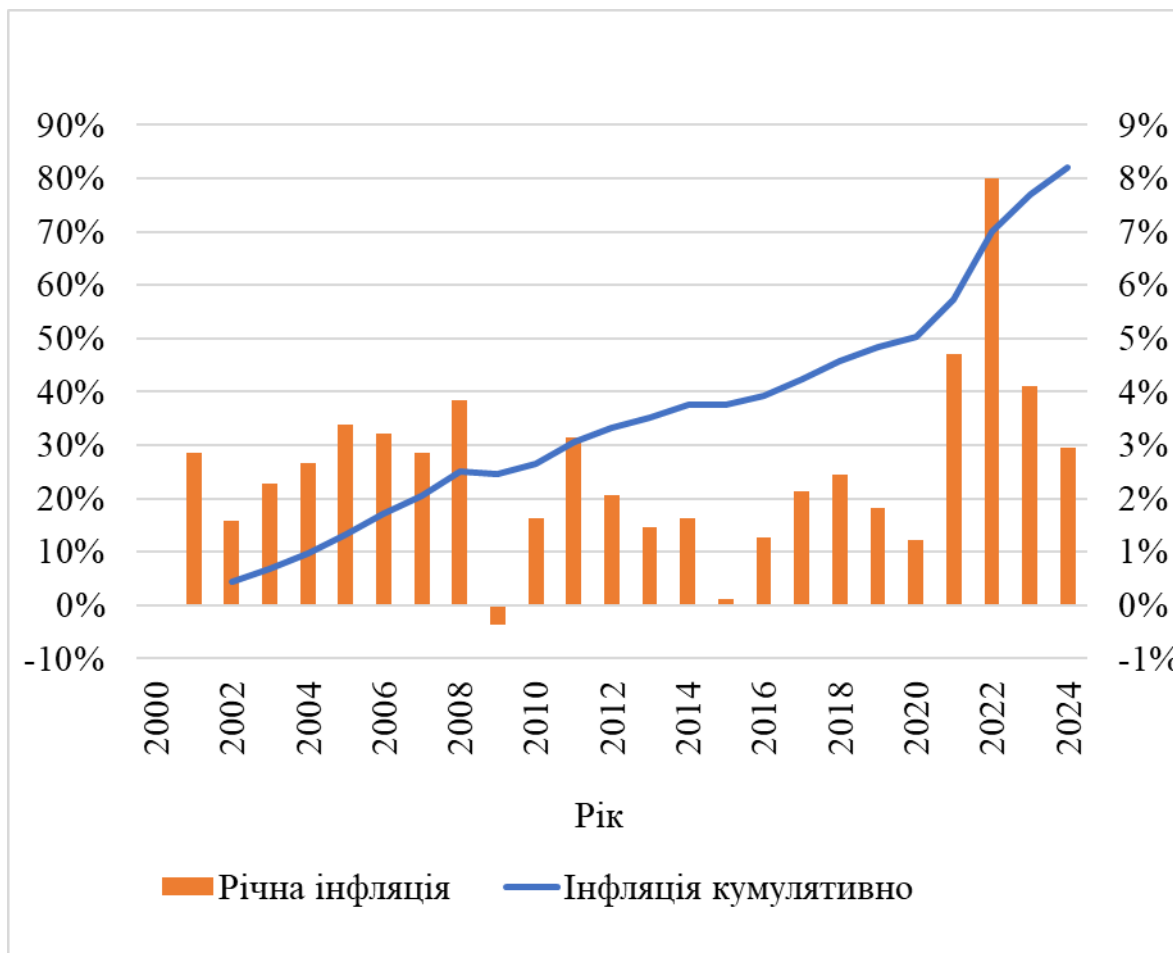

Рис. 1. Індекс споживчих цін у США. Річна інфляція ліва шкала, кумулятивна інфляція – права шкала.

Джерело: Побудовано автором за даними Міністерства праці та статистика США [6].

Звідси можна зробити висновок, що навіть для компаній, які функціонують в умовах помірної інфляції, застосування методів оцінки елементів фінансової звітності за історичною собівартістю ускладнено для довгострокових елементів, оскільки буде виражено у грошових одиницях, які не відповідають звітній даті.

Рівень інфляції в Україні вимірюється індексом споживчих цін і публікується на офіційному сайті Державної служби статистики. Керуючись

відповідними даними за останні десять років, автором було розраховано індикатор кумулятивного значення інфляції за три роки (Рис. 2).

Рис. 2. Індекс споживчих цін в Україні за 2014-2024 роки, %

Джерело: побудовано автором за даними [10]

Міжнародні та національні нормативні вимоги до обліку не встановлюють абсолютного рівня зміни цін, при якому вважається, що виникає гіперінфляція, це предмет судження. МСФЗ та НП(С)БО надають ознаки, які необхідно розглянути для визначення наявності гіперінфляції [14, с.1].

Ці суб'єктивні фактори є предметом судження, тому їх застосування ускладнено. Єдиним вимірювальним індикатором, який на практиці здебільшого застосовують підприємства, це індикатор кумулятивного приросту інфляції за три роки. При досягненні цього показника значення 100 і більше відсотків, укладачі фінансової звітності визнають наявність гіперінфляції та відповідно тільки у цьому випадку починають коригувати фінансову звітність для відображення впливу гіперінфляції.

Економіка України навіть в умовах воєнного стану не є економікою з гіперінфляцією за показником кумулятивного приросту інфляції за три роки.

Проте розмір інфляції в Україні доволі високий і повністю ігнорувати цей вплив у фінансовій звітності недоречно. Крім цього, від'ємний торговельний баланс і залежність України від зовнішньої фінансової допомоги, наражає економіку на ризик знецінення національної валюти, що теж може бути фактором збільшення інфляції. Для досягнення рівня кумулятивного приросту інфляції 100% достатньо, щоб інфляція сягнула рівня 26% на рік за три роки поспіль. Тому існує ризик фактично початку виникнення умов гіперінфляції, але відсутність відображення у фінансових звітах завдяки тому, що не відбувся кумулятивний ефект за три роки.

Як зазначив дослідник Озеран А.В, при досягненні річної інфляції вище 5%, відсутність коригування фінансових показників може бути суттєвими при прийнятті управлінських рішень. За вченим Остап'юк Н.А. суттєвість впливу інфляції можлива вже на рівні від 4%. Згідно «Інфляційного звіту Національного банку України (НБУ)» монетарна політика спрямовується на приведення інфляції до цілі 5%, на належному горизонті політики, що не перевищує трьох років, при цьому інфляція вимірюється індексом споживчих цін у річному вимірі [17, с.2]. Тобто опосередковано НБУ, теж вважає рівень 5% за оптимальний для підтримання зростання економіки та відсутності суттєвого впливу від втрати купівельної спроможності грошей.

Як бачимо, питання визначення рівня інфляції для коригування показників фінансової звітності є важливим і потребує дослідження.

Найбільший вплив інфляції на показники фінансової звітності відбувається для довгострокових активів, зобов'язань та капіталу, які оцінюються за історичною собівартістю, оскільки вони зазнають кумулятивного впливу інфляції. Підприємство володіє певним капіталом на початок звітного року і завданням керівництва компанії є його примноження та нарощування купівельної спроможності в умовах інфляції. За звітний період компанія отримує доходи та витрати. На номінальну суму доходів впливає кількість проданих товарів чи послуг та середня ціна реалізації з

урахуванням наданих знижок. Інфляція напряду впливає на ціну реалізації і не впливає на кількість проданих товарів чи послуг, яка залежить від багатьох факторів: дії конкурентів, попит, пропозиція та маркетингові програми.

Загальна сума доходу від реалізації у звіті про фінансові результати включає у себе окрім впливу інфляції, різні ринкові умови, як то зміна попиту чи пропозиції, а також зусилля керівництва для збільшення доходу, рекламні акції, вихід на нові ринки та інше. Тому виділити інфляційний компонент у зміні доходу, застосовуючи дані загального індексу споживчих цін неможливо без розгляду реалізації у кількості одиниць товарів чи послуг та аналізу інших чинників, які впливали на ціни реалізації. Такі самі міркування можна застосувати до змін у витратах компанії. Витрати можуть зростати під впливом загального рівня інфляції так і внаслідок дій керівництва компанії, наприклад покращення технології виробництва і досягнення зменшення витрат, або прийняти рішення керівництвом про запровадження додаткових маркетингових витрат для збільшення доходів.

Для аналізу впливу інфляції на витрати необхідно розглянути їх класифікацію за характером. Згідно до МСБО 1, витрати за характером поділяються на наступні види: сировина та витратні матеріали, витрати на виплати працівникам, витрати на амортизацію та інші витрати [13, с.20]. Проаналізуємо вплив інфляції на кожний вид витрат (табл. 1).

Також для аналізу впливу інфляції на витрати необхідно класифікувати останні за відношенням до реалізації: прямі та непрямі чи накладні витрати. Витрати, які напряду залежать від випуску продукції чи послуг та витрати, такі що не залежать від випуску продукції чи послуг, наприклад адміністративні витрати чи витрати на стимулювання збуту.

Таблиця 1. Вплив інфляції на окремі статті фінансовій звітності

Витрати за характером	Вплив інфляції
Сировина та витратні матеріали	Обліковуються за собівартістю придбання, вплив інфляції залежить від часу придбання та реалізації. Вплив інфляції у фінансовій звітності частковий. Застаріли запаси, які не реалізовані протягом року, зазнають найбільшого впливу, але водночас їх вартість може зменшуватись внаслідок втрати ліквідності.
Витрати на виплати працівникам	Прямий вплив інфляції, у тому числі за рахунок індексації заробітної плати. Загальна сума витрат може також збільшуватись внаслідок збільшення чисельності працівників, або запровадження нової системи оплати чи виплати бонусів, які не залежать від інфляції.
Витрати на амортизацію	При обліку активів за собівартістю, відображення впливу інфляції відсутнє. При обліку активів за моделлю переоцінки, амортизація частково включає вплив інфляції, але також залежить від ринкових умов на активи.
Фінансові витрати	Включають вартість грошей у часі і відповідно включають вплив інфляції. Фінансові витрати також включають премію за ризик кредитора.

Джерело: побудовано автором

Так, прямі витрати залежать від технології та інновацій запроваджених на підприємстві, що ускладнює виділення впливу інфляції. Непрямі витрати, залежать від внутрішніх політик підприємства, наприклад, індексація заробітної плати не за загальнодержавним рівнем (при перевищенні порогу 103 індексу споживчих цін) [24], а додатково з урахуванням інших чинників, наприклад, курс валют, або без обмежень у порогі зростання індексу споживчих цін. Таким чином, відокремити інфляційну складову у доходах та витратах доволі складно, і фактично неможливо без застосування припущень або складних аналізів. Звідси доходимо висновку, що застосування індексу інфляції до статей звіту про фінансові результати, може надати некоректну інформацію і тому питання відображення впливу інфляції на доходи та витрати потребує додаткового дослідження.

Натомість власний капітал компанії є універсальним грошовим еквівалентом інвестицій, які зробили власники підприємства. На кінець звітного періоду капітал компанії дорівнює капіталу на початок з додаванням прибутку за період, відніманням виплат дивідендів, збільшенням чи

зменшенням капіталу за рахунок внесків учасників чи інші зміни. Власний капітал, як грошовий еквівалент інвестицій акціонерів, схильний до впливу інфляції, та має наближатись до вартості компанії чи можливої суми доходу акціонера у разі продажу бізнесу.

Власники компанії вкладають капітал у підприємство з метою отримання прибутку у вигляді дивідендів або від зростання вартості компанії при її продажі. Вони розглядають вкладення у власний бізнес з можливістю альтернативних варіантів інвестування, і безумовно на всі варіанти інвестування капіталу впливає інфляція у відповідній валюті. Тому вірне відображення власного капіталу є важливим для цієї категорії користувачів фінансової звітності.

Купівельна спроможність грошей має прямий вплив на власний капітал підприємства. Тому застосування загального індексу зміни цін до капіталу компанії можливо буде доречним для розрахунку коригування цього показника та надасть інформацію про відокремлений вплив інфляції. Крім цього, капітал компанії має для акціонерів приносити грошовий дохід з урахуванням інфляції. Тому частина прибутку компанії має покривати витрати капіталу від інфляції. Капітал у цілому не залежить від коливання цін окремих категорій товарів чи послуг. Ці всі фактори надають можливості застосування спрощених облікових підходів в управлінській звітності до оцінки впливу інфляції на фінансовий стан підприємства.

Досягнення цілі вираження фінансової звітності у грошових одиницях, які діяли на кінець звітного року [15, с.2], незалежно від розміру інфляції, у першу чергу стосується коригування наступних показників:

- порівняльна інформація;
- вкладений капітал.

Звітні дані за минулий рік мають бути виражені також у грошових одиницях, купівельна спроможність яких актуальна на кінець звітного періоду і потребує коригування.

Вкладений капітал або чисті активи підприємства також втрачають свою купівельну спроможність. Розмір чистих активів підприємства є одним з ключових показників для оцінки та аналізу фінансового стану. Тому визначення впливу інфляції на вкладений капітал є важливим для розуміння результатів функціонування підприємства.

Статутний капітал та нерозподілений прибуток відображаються у обліку за номінальною вартістю, або оцінюються у звіті про фінансовий стан за історичною собівартістю. Вплив інфляції на показники статутного капіталу та нерозподіленого прибутку можливо із застосуванням коефіцієнта індексу споживчих цін. Але такий підхід буде невірним, оскільки власний капітал може бути вкладений у різні активи, як ті що зазнають негативного впливу інфляції – монетарні активи, так і ті, що не втрачають своєї вартості через інфляцію – матеріальні активи.

Проаналізуємо вплив інфляції на показники фінансової звітності на прикладі двох підприємств, які отримали грошові кошти від засновників і не вели діяльність. Одне підприємство залишило гроші на рахунку у банку, а інше придбало нерухомість і обліковувало її за амортизованою собівартістю. За результатами звітного року, при відсутності діяльності, за правилами бухгалтерського обліку без коригувань на інфляцію, перше підприємство прозвітує про нульовий прибуток, а друге про витрати по амортизації. Проте, під впливом інфляції, перше підприємство зазнає втрати купівельної спроможності капіталу, а друге може визнати дохід від зростання вартості нерухомості. Для першого підприємства при оцінці статутного капіталу за справедливою вартістю в управлінському обліку доречно зробити коригування номінальної вартості статутного капіталу за рахунок прибутку/збитку за звітний період, оскільки купівельна спроможність грошових одиниць на початок періоду (дата формування акціонерами статутного капіталу) змінилися. Вплив інфляції на друге підприємство не такий важливий, оскільки зміна вартості нерухомості залежить значною мірою від ринкових умов, ніж від окремо інфляції.

Звідси можливо зробити висновок, що власний капітал фактично вкладений у певні активи і зазнає вплив інфляції в залежності від цих активів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами дослідження встановлено, що інфляція має суттєвий вплив на показники фінансової звітності підприємств. Чинні стандарти бухгалтерського обліку вимагають коригування фінансової звітності після суб'єктивного визнання наявності ознак гіперінфляції у економіці. Поріг визнання гіперінфляції у розмірі сумарно понад 100% за три роки, можливо перевищує рівень суттєвості для користувачів фінансової звітності, що призводить до невірної відображення фінансового стану суб'єкта господарювання та відповідно прийняття неоптимальних управлінських рішень.

Установлено, що на окремі показники фінансової звітності впливають, як інфляційні процеси, так і інші чинники, тому застосування індексів інфляції до показників фінансової звітності не завжди надасть вірну інформацію користувачам фінансової звітності про вплив інфляції.

Найбільший вплив зазнають показники фінансової звітності, які обліковуються за історичною собівартістю. Власний капітал компанії є універсальним показником та еквівалентом інвестованих коштів акціонерами, який зазнає впливу інфляції окремо від інших чинників. Запропоновано проведення відповідних коригувань фінансової звітності в умовах інфляції для достовірного відображення фінансового стану підприємства.

Література

1. Ammar Mohamed Hussein. The impact of inflation on financial statement data. *World Economics & Finance Bulletin*, 2024. Vol. 30, P. 151-161.
2. Jeffrey J Archambault, Marie E Archambault. Cross-national test of determinants of inflation accounting practices. *The International Journal of Accounting*, 1999. Vol. 34, Issue 2, P. 189-207.

3. Lim S., Sunder S. Efficiency of Asset Valuation Rules under Price Movement and Measurement Errors. *The Accounting Review*, 1991 Vol 66, No 4, P. 669-693.
4. Ray Ball. Accounting for Inflation: The Dog That Didn't Bark. *ABACUS*, 2024 Vol. 60, Issue 1, P. 1-12.
5. Tugui Alexandru. Inflation Accounting: A Romanian Approach *Junimea Publishing House*, 2000. 174 p.
6. Бюро праці та статистики США. Індекс споживчих цін США. URL: <https://www.bls.gov/cpi/>. (дата звернення 05.12.2025).
7. Веріга Г. В. Механізм валютного курсоутворення в системі таргетування інфляції на основі кошика валют. *Економічний часопис-XXI*. 2015. № 9-10. С. 68-72.
8. Зайцев О. В. Монетарна інфляція та її зв'язок з індексом цін на продукцію сільського господарства. *Інтелект XXI*. 2016. № 6. С. 76-89.
9. Зомчак, Л., Лапінкова, А. Інфляційні процеси України: авторегресійна дистрибутивно-лагова модель. *Цифрова економіка та економічна безпека*, 2022, № 1 (01). С. 50-55.
10. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2025 році (до грудня попереднього року). *Сайт Державної служби статистики*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>. (дата звернення 27.02.2025).
11. Кифяк В. І., Бабчук А. М., Рудько К. І. Інфляція як визначальний фактор впливу на добробут населення України. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С. 86-90.
12. Мельянюкова Л. В. Вплив інфляції на облік та показники фінансової звітності. *Scientific Research and Experimental Development*. 2023. Issue 4. P. 20-29.
13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №1 Подання фінансової звітності. Вид. офіц. Київ: Міністерство фінансів України, URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%201_ukr_2024.pdf (дата звернення 08.12.2025).
14. Міжнародний стандарт фінансової звітності №18 Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності. Вид. офіц. Київ: Міністерство

фінансів

України,

URL:

[https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97%2018_ukr_2025\(1\).pdf](https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97%2018_ukr_2025(1).pdf) (дата звернення 04.12.2025).

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку №29 Фінансова звітність в умовах гіперінфляції. Вид. офіц. Київ: Міністерство фінансів України, URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2029_ukr_2023.pdf (дата звернення 30.11.2025).

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №22 Вплив інфляції. Вид. офіц. Київ: Міністерство фінансів України від 29.02.2002 № 147 URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (дата звернення 03.12.2025).

17. Національний банк України. Інфляційний звіт, жовтень 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q4.pdf. (дата звернення 30.11.2025).

18. Озеран А. В., Літвинчук А. С. Застосування методів коригування показників фінансової звітності в умовах інфляції *Кримський науковий центр НАН України* №234, 2012. С 98-99.

19. Остап'юк Н. А. Розвиток теорії та методології облікового відображення інфляційних процесів. Житомир: ЖДТУ, 2012. 348 с.

20. Остап'юк Н. А., Дударєва К. О. Види інфляції, їх вимірювання і вплив на бухгалтерський облік та економіку в цілому *Вісник ЖДТУ*, 2009, 4 (50). С. 104-111.

21. Остап'юк Н. А. Актуальні проблеми облікового відображення впливу інфляції. *Економіка: реалії часу* 2014. № 1 (11). С. 76-82.

22. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції. *Вісник ЖДТУ*, 2011, №1 (55). С. 127-129.

23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*, 1999, № 40, ст. 365.

24. Про індексацію грошових доходів населення: Закон України від 03.07.1991 №1283-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 42, ст. 551.

25. Ренкас Ю. Л. Фінансова звітність в умовах інфляції. *Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах глобалізаційних змін*: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: КНЕУ, 2022. С. 51-53.

26. Чиж В. Обліковий інструментарій відображення інфляції в інформаційному забезпеченні антикризового управління. *Збірнику наукових праць ЧДТУ*. № 47 (2017) С. 61-67.

References

1. Hussein, A.M. (2024), "The impact of inflation on financial statement data", *World Economics & Finance Bulletin*, vol. 30, pp. 151-161.

2. Archambault, J.J and Archambault, M.E (1999), "Cross-national test of determinants of inflation accounting practices", *The International Journal of Accounting*, vol. 34, issue 2, pp. 189-207.

3. Lim, S. and Sunder, S. (1991), "Efficiency of Asset Valuation Rules under Price Movement and Measurement Errors", *The Accounting Review*, vol. 66, no. 4, pp. 669-693.

4. Ball, R. (2024), "Accounting for Inflation: The Dog That Didn't Bark", *ABACUS*, vol. 60, issue 1, pp. 1-12.

5. Tugui, A. (2000), *Inflation Accounting: A Romanian Approach*, Junimea Publishing House.

6. U.S. Bureau of Labor Statistics (2025), "Consumer Price Index", available at: <https://www.bls.gov/cpi/> (Accessed 05.12.2025).

7. Veriha, H.V. (2015), "The mechanism of exchange rate formation in the inflation targeting system based on a basket of currencies", *Ekonomichnyj chasopys-XXI*, vol. 9-10, pp. 68-72.

8. Zajtsev, O.V. (2016), "Monetary inflation and its relationship with the agricultural product price index", *Intelekt XXI*, vol. 6, pp. 76-89.

9. Zomchak, L. and Lapinkova, A. (2022), "Inflation processes in Ukraine: autoregressive distribution-lag model", *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, vol. 1(01), pp. 50-55.
10. State Statistics Service of Ukraine (2025), "Consumer price indices for goods and services in 2025 (until December of the previous year)", available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>. (Accessed 27.02.2025).
11. Kyfiak, V. Babchuk, A. and Rudko, K. (2018), "Inflation as the main determinant of the impact on the welfare of the ukrainian population", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 86-90.
12. Mel'iankova, L.V. (2023), "The impact of inflation on accounting and financial reporting indicators", *Scientific Research and Experimental Development*, vol. 4, pp. 20-29.
13. Ministry of Finance of Ukraine (2013), "IAS 1. Presentation of financial statements", available at: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%201_ukr_2024.pdf (Accessed 08.12.2025).
14. Ministry of Finance of Ukraine (2025), "International Financial Reporting Standard No. 18 Presentation and Disclosure of Information in Financial Reporting", available at: [https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97%2018_ukr_2025\(1\).pdf](https://www.mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%A4%D0%97%2018_ukr_2025(1).pdf) (Accessed 04.12.2025).
15. Ministry of Finance of Ukraine (2023), "International Accounting Standard No. 29 Financial Reporting in Hyperinflation", available at: https://mof.gov.ua/storage/files/Hide/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%2029_ukr_2023.pdf (Accessed 30.11.2025).
16. Ministry of Finance of Ukraine (2002), "National Accounting Regulation (Standard) No. 22 The Impact of Inflation", available at: <https://www.mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1> (Accessed 03.12.2025).
17. National Bank of Ukraine (2025), "Inflation Report, October 2025", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q4.pdf. (Accessed 30.11.2025).

18. Ozeran, A.V. and Litvynchuk, A.S. (2012), "Application of Methods for Adjusting Financial Reporting Indicators in Inflation", Kryms'kyj naukovyj tsentr NAN Ukrainy, vol. 234, pp. 98-99.
19. Ostap'iuk, N.A. (2012), Rozvytok teorii ta metodolohii oblikovoho vidobrazhennia inflatsijnykh protsesiv [Development of Theory and Methodology accounting reflection of inflation processes], ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine.
20. Ostap'iuk, N.A. and Dudarieva, K.O. (2009), "Types of inflation, their measurement and impact on accounting and the economy as a whole", Visnyk ZhDTU, vol. 4(50), pp. 104-111.
21. Ostap'iuk, N.A. (2014), "Current problems of accounting reflection of the impact of inflation", Ekonomika: realii chasu, vol. 1(11), pp. 76-82.
22. Ostap'iuk, N.A. (2011), "Methodology for assessing the financial condition of an enterprise in conditions of inflation", Visnyk ZhDTU, vol. 1(55), pp. 127-129.
23. Verkhovna Rada of Ukraine (1999), Law of Ukraine: "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>. (Accessed 03.12.2025).
24. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On Indexation of Population Monetary Incomes", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-12#Text> (Accessed 03.12.2025).
25. Renkas, Yu.L. (2022), "Financial reporting in conditions of inflation", Oblik, analiz, audyt, opodatkuvannia ta finansovyj monitorynh v umovakh hlobalizatsijnykh zmin: zb. materialiv VIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf. [Accounting, analysis, audit, taxation and financial monitoring in conditions of globalization changes: collection of materials of the 8th International Scientific and Practical Conference], KNEU, Kyiv, Ukraine, pp. 51-53.
26. Chyzh, V. (2017), "Accounting tools for reflecting inflation in information support of anti-crisis management", Zbirnyku naukovykh prats' ChDTU, vol. 47, pp. 61-67.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.